

Avelsbedömning -Ridegenskaper

Heimir Gunnarsson - 2017

Målsättning

- Förstå för- och nackdelar i varje gångart/egenskap
- Få överblick över den variation som finns inom rasen i varje gångart/egenskap
- Få insikt i vilka faktorer väger in i bedömningen av gångarterna/egenskaperna
- För träning i bedömning av ridegenskaper rekommenderas filmer i WorldFengur från avelsbedömningar på Landsmót

Annat

- I brochyren „Avelsbedömningar i Sverige“ finns:
 - Sammanfattning av regler för avelsbedömningar
 - Domarhandledningen
 - Etiska regler för domare och personal
 - Regler om avkommeprämier
 - Regler för nomineringar för årets uppfödare och årets avelsryttare
- I dokumentet „Islandshästens gångarter“ finns mera detaljerad beskrivning av gångarterna

Avelsmålet - ridegenskaper

Det generella avelsmålet när det gäller ridegenskaperna är en häst som har stor samarbetsvilja, bra framåtbjudning och stabilt lynne. Hästen ska kunna ridas i rena gångarter av både vana och ovana ryttare och vara användbar inom flera användningsområden. Den ska ha naturligt god balans och ha lätt för att bära upp framdelen (bärighet). Den ska ha vägvinnande, lätta och fria rörelser och en naturligt god kroppshållning i alla gångarter. Den ska vara vacker under ryttare.

Hästens ridbarhet och gångarter ska göra att varje ridtur blir en fröjd, både för den som sitter på och de som tittar på.

Islandshästens användningsområden

Islandshästen ska bland annat kunna användas till:

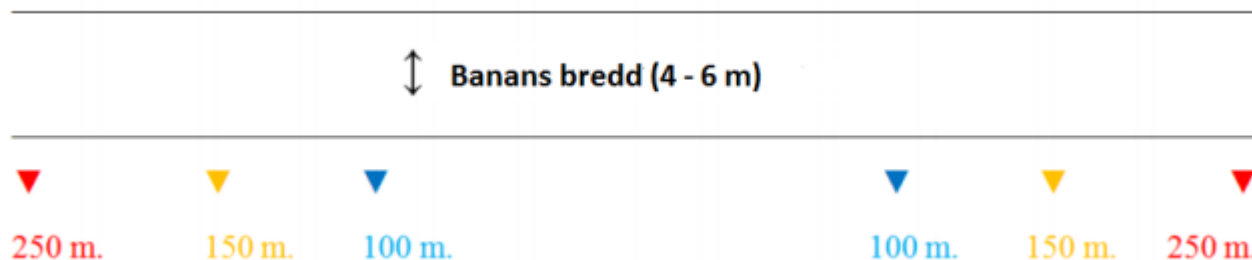
- Fritidsridning för både vana och ovana ryttare, barn och vuxna.
 - Både kortare och längre turer
- Gångartstävling på alla nivåer

Visning av ridegenskaper

- Ryttaren har 10 sträckor för att visa hästen
 - Ytterligare 6 sträckor på öppna bedömningen
- Domarna är uppmerksamma på hästen hela tiden
 - Även i ändarna när hästen ska sakta ner och vända
 - Ger information om hästens samarbetsvilja
- Bedömning av egenskaperna spirit samt helhetsintryck pågår under hela visningen

Visningsbanan

- 250 m lång och 4-6 m bred, väl markerad men öppen i båda ändar
 - 250 m: Banans totala längd, markerad med rött
 - 150 m: Streckan där hästen bedöms, markerad med gult
 - 100 m: Streckan där skritt, långsam tölt och långsam galopp visas, markerad med blått

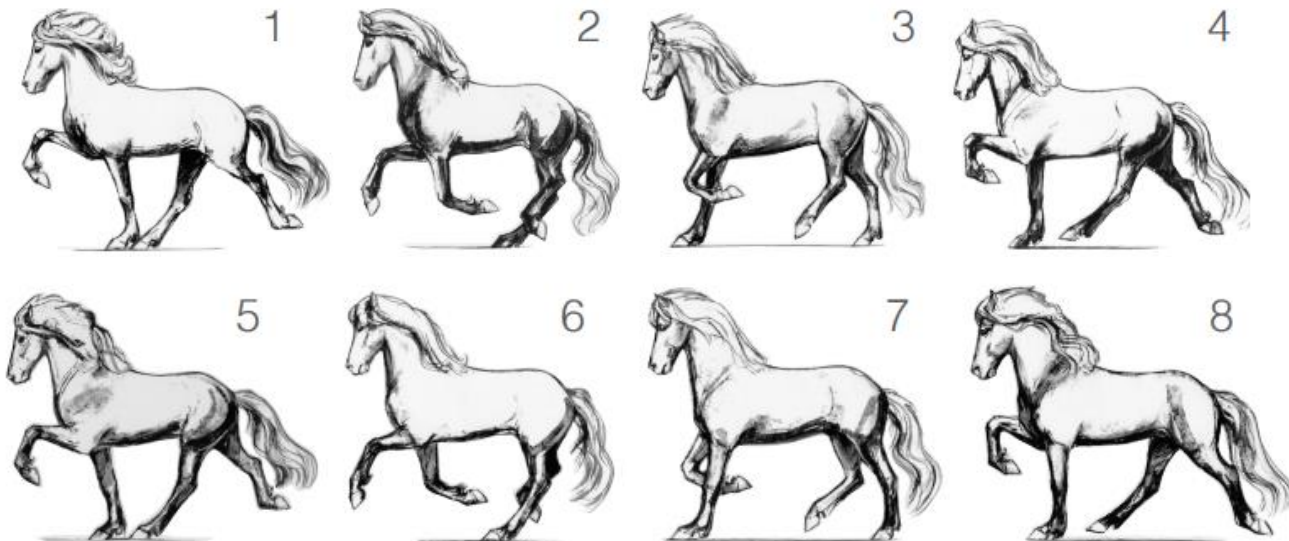

Poäng

- Som grundregel får hästen poäng för det som den gör bäst i gångarten
 - T.ex. bästa sträckan i tölt
- Spirit och helhetsintryck är domarnas samlade uppfattning om hästen i alla gångarter
- Poängen 7,5 ska innebära medelgod kvalitet

Tölt

- Fyrtaktig gångart utan sväv, ett till två ben i marken.
- Takten ska vara jämn, där det är lika lång tid mellan benens landning (jämn fyrtakt)
- Fotförflyttning i tölt är:
 - Höger bak - höger fram - vänster bak - vänster fram

Önskvärd kroppshållning/kroppsfunktion i tölt

- Smidiga, välbalanserade rörelser som flödar jämnt och oförhindrat genom hästens kropp i jämn rytm och ren fyrtakt
- Lång överlinje, stark och fjädrande rygg och aktiv bakdel
- Framdelens rörelser är lätta och smidiga, hästen rör sig uppåt i manken och bär sig själv, lätt i handen
- Steglängd och resning är i relation till tempo
 - Lägre tempo => högre resning
 - Högre tempo => Ökad steglängd

Bärighet och samling

- Stark koppling mellan dessa två begrepp, men är absolut inte samma sak.
- Hästen ska vara bärig i alla gångarter och alla tempon
 - Hästen har en konvex/lång överlinje och bär uppe framdelen i bra balans => Bär sig själv
- Hästen kan endast vara samlad i långsammare tempon
 - Vid samling ska hästen sänka bakdelen och belasta bakbenet över än längre tid => stegfrekvensen blir lägre (färre steg per minut)
 - Desto högre tempo => desto mindre samling
- Bärighet är förutsättning för samling
 - Inte tvärtom!

Nere i manken / på framdelen

Faller isär / konkav överlinje

Takt i tölt

- Bakbenet landar när samsidigt framben är halvvägs i sin rörelsefas (från att det lämnar marken tills det landar igen)
 - Takten blir jämn fyrtakt
- Alltid samma avstånd från bakhov till framknä

Travtakt

- För kort tid mellan landning av framben och diagonalt bakben
- Bakbenet lämnar marken för tidigt och landar för tidigt jämfört med samsidigt framben
- Bakbenens rörelser blir ofta höga men korta (hästen drar upp haserna bakom sig)

↑
Travtakt
↓

← Bakbenen i
samma fas →

↑
Ren takt
↓

← Frambenen i
samma fas →

Passtakt

- För kort tid mellan landning av bakben och samsidigt framben
- Bakbenet lämnar marken för sent och landar för sent jämfört med samsidigt framben

← Med tanke på att vänster framben är nästintill halvvägs i sin rörelsefas, skulle vänster bakben ha kommit närmare marken och nästan landat.

Sakta tölt

- Hästen är välrest med lång överlinje och utan spänning
- I långsamt tempo kan det förekomma att tre ben är i marken samtidigt
- Rörelserna är lugna och harmoniska
- Hästen sänker korset och bakbenen är längre tid i marken än frambenen

För låg / framtung

Överrest / spänning

Sakta tölt

- **Visning av sakta tölt (30 – 50 meter):**
 - Korrekt tempo, framför domarna
- Poängen för sakta tölt väger inte in i totalpoängen
- Från och med poängen 8,0 för tölt får det inte skilja mera än 1,0 mellan tölt och sakta tölt
 - För att få 8,0 för tölt måste sakta tölt vara minst 7,0 osv.
- Högsta möjliga poäng för tölt om sakta tölt visas inte är 8,0
 - För att få 8,0 för tölt utan att visa sakta tölt krävs riktigt bra tölt!
- Högsta möjliga poäng för tölt är 8,0 om endast sakta tölt visas
- **Öppen bedömning:**
 - För att få höjning av töltpoängen över 8,0 måste alla tempon visas

Tölt väger 15% av totalpoängen

Fördelar

- Bra tempo
- Bra takt
- Hög aktion
- Rumsliga rörelser
- Vägvinande
- Smidig

Nackdelar

- Passtakt
- Travtakt
- Bristfällig aktion
- Ojämn takt
- Tempofattigt
- Korta steg
- Växlar
- Styva rörelser

Denna häst ser ut att vara välbalanserad, i ren tölt och med korrekt kroppshållning och bärighet. Vi kan se att höger bakben har landat när höger framben är i sin högsta position. Vi ser även att både vänster bakben och höger framben är ungefär halvvägs i sin rörelsefas (från att de lämnar marken och tills de landar igen). Även hästens svans signalerar mjukhet. Hästen är rest men avspänd. Bilden är troligtvis tagen i mellantempo, både med tanke på resning och steglängd. Hästen ger rytaren troligtvis en bra ridupplevelse.

Denna häst är troligtvis under utveckling. Den har lång överlinje och bra rörelser i fram men är inte bärig. Korset är eventuellt högre än manken och det är en tydlig framåtlutande riktning från korset och fram till bogarna. Takten är troligtvis inte ren, dvs. något mot passtakt, då höger framben har nått sin högsta position medans höger bakben ännu inte har landat. Om takten hade varit ren hade bakbenet landat i detta moment. Hästen verkar lugn men saknar troligtvis energi och lösgjordhet i bakdelen och ger inte bra känsla upp i sadeln => inte skön att sitta på.

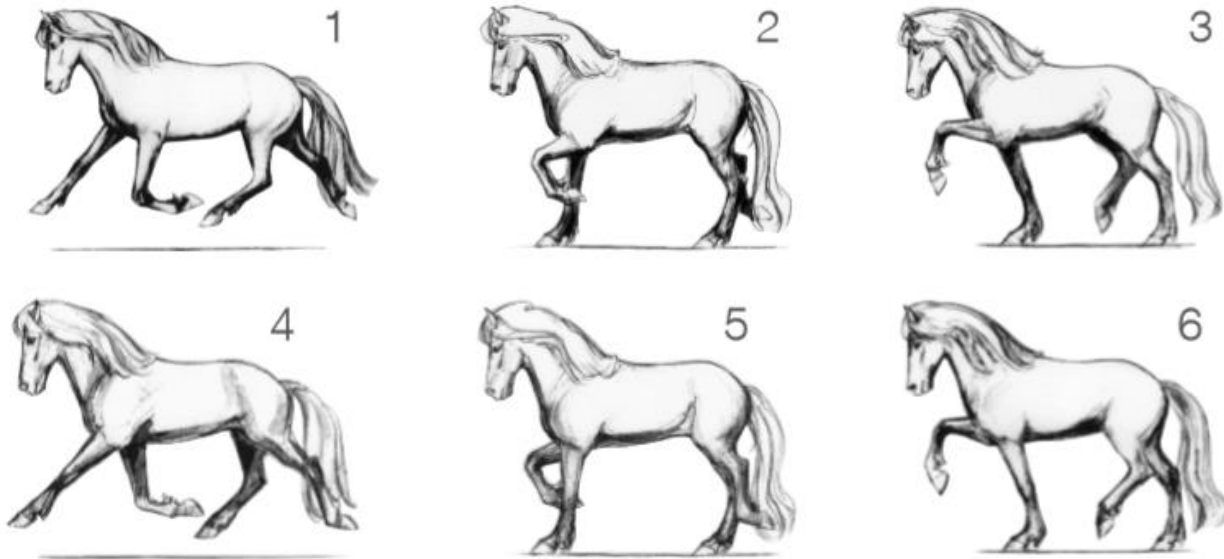
Denna häst använder halsen på korrekt sätt. Vi kan dock se att hästens balans är på framdelen. Bakdelen är något hög och ryttaren sitter i nedförsbacke. Hästen bär inte upp bröstkorgen och kan således anses sakna bärighet. Takten är troligtvis ren, tåmpot långsamt och hästen verkar lösgjord men saknar energi och lätthet och är eventuellt något tung i handen.

Vi kan se att denna häst arbetar mera med bakbenen bakom sig än under sig. Hästen är även alldeles för kort i överlinjen och drar nacken bakåt. Dessa två problem hänger ihop och försämrar hästens förutsättningar för att svara på ryttarens förhållningar avsevärt. Eventuellt är takten något mot travtakt, med tanke på hur kort fram höger bakben är i förhållande till vänster framben. Hästen saknar bärighet och ser ut som att den faller isär. Hästen ger ryttaren troligtvis ständiga bekymmer under ridturen.

Trav

- Trav är tvåtaktig gångart med diagonalt rörelsemönster och svävmoment, två ben i marken eller inget.
- Fotförflyttning är:
 - Höger bak och vänster fram – sväv - vänster bak och höger fram - sväv

Önskvärd kroppsfunktion i trav

- **I trav ska hästen:**

- Ha lång och välvd överlinje med bra påskjut och sväv
- Ha vägvinnande, smidiga och fjädrande rörelser
- Gå i ren tvåtakt
- Vara utan spänning med fjädrande rygg

Framtung / fyrtaktig

För hög resning

Visning av trav

- Trav som endast når medeltempo men har bra takt, sväv rörelser och steglängd får poängen 8,5
- Visning av tempoväxlingar är till en fördel och till och med krav för poängen 9,5 eller 10
 - Visar att hästen är stabil och välbalanserad i gångarten

Trav väger 7,5% av totalpoängen

Fördelar

- Bra tempo
- Bra takt
- Säker
- Vägvinande
- Hög aktion
- Mycket sväv

Nackdelar

- Osäker
- Tempofattigt
- Bristfällig aktion
- Korta steg
- Fyrtaktig
- Ojämn takt
- Saknar sväv

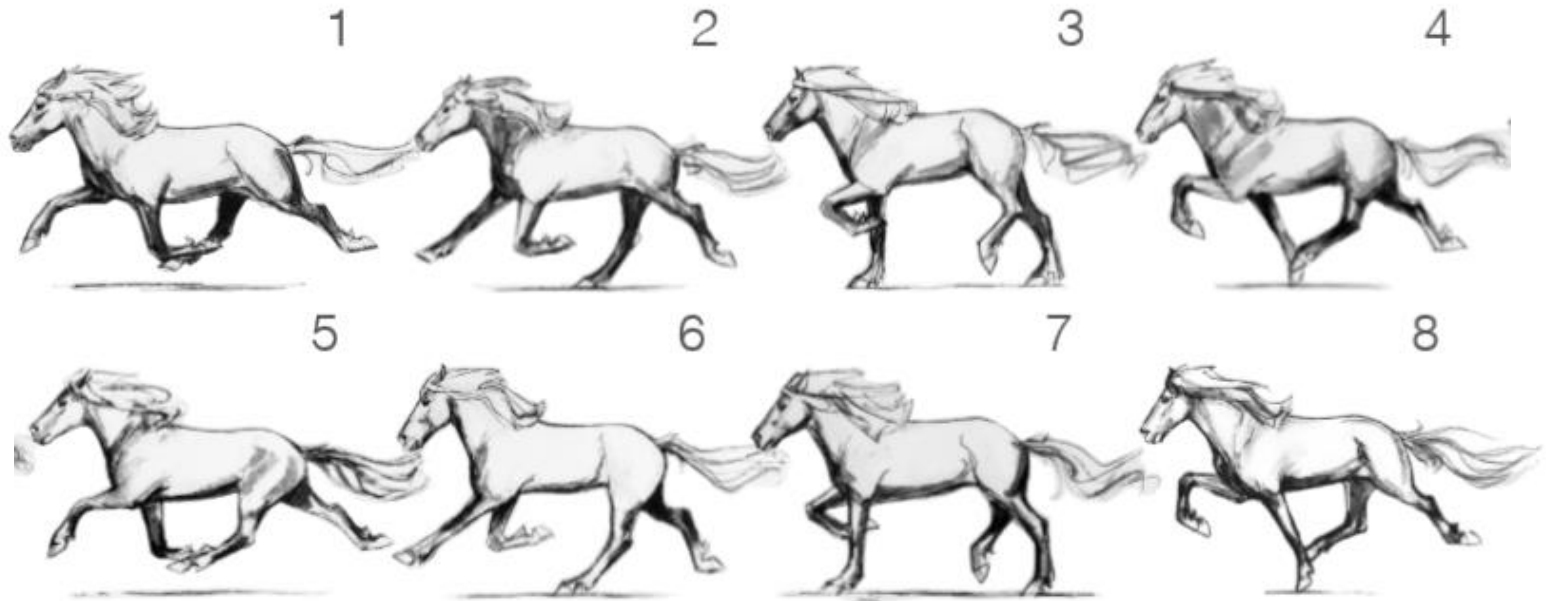
Hästen verkar avspänd men ändå med bra energi. Den har lång och avspänd överlinje och sträcker sig fram till ryttarens hand och har bra påskjut. Vi ser att höger bakben och vänster framben (diagonalen) följs åt så att takten är troligtvis ren. Hästen verkar på bilden ha lätta och fria rörelser.

Hästen har för hög resning i trav och verkar vara något mot tygeln. Hästens överlinje är inte nog välvd. Takten är uppenbarligen fyrtaktig då diagonala ben inte följs åt. Vi ser att höger framben har kommit betydligt längre i sin rörelsefas än vänster bakben. Samma gäller den andra diagonalen. Frambenet kommer således landa innan bakbenet vilket skapar fyrtakten.

Pass

- Tvåtaktig, lateral gångart med svävmoment
 - Även om bakbenet landar före lateralt framben ska det skilja så pass lite att det knappt hörs i takten

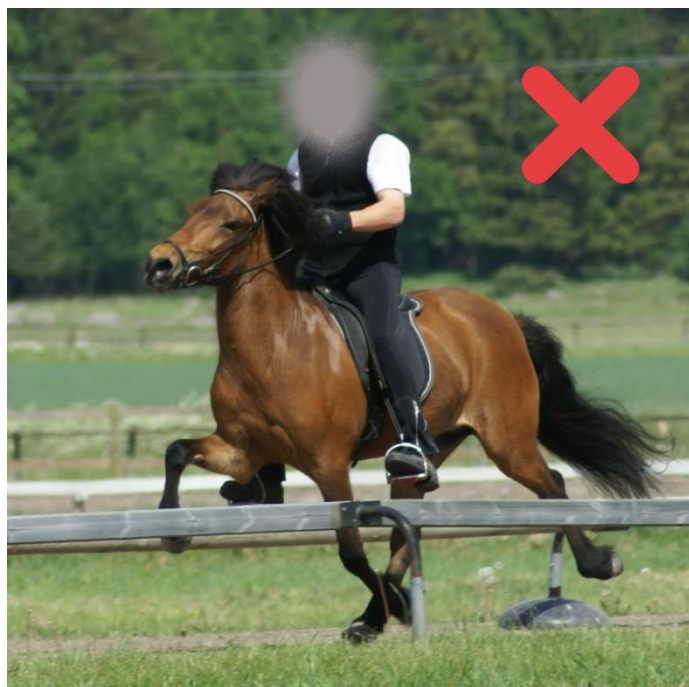

Önskvärd kroppsfunction i pass

- Pass ska vara kraftfull gångart i högt tempo
- Hästen ökar steglängden och sträcker ut benen
- I pass ska hästens rygg vara spänstig och hela överlinjen ska vara stark
- Hästen sträcker fram halsen och huvudet

Önskvärd kroppsfunktion i pass

- I svävmomentet:
 - Hästen sträcker samtidigt laterala fram- och bakben långt fram samtidigt som den sträcker fram- och bakben på andra sidan långt bak
- Pass anses vara taktren om svävmoment är tydligt och tiden mellan landning av laterala ben är knappt synlig

Tydlig fyrtakt / svagt svävmoment

Visning av pass

- För att få 8,5 eller högre för pass måste hästen tydligt visas i galopp innan övergång från galopp till pass
- Hästen ska vara i balans även när den saktar ner
- För att uppnå de högsta poängen (9,0 eller högre) ska gångarten visas 150 meter (gula markeringar)
- Max poäng är 8,5 om pass inte visas hela streckan (dock 90-100 meter)

Pass väger 10% av totalpoängen

Fördelar

- Högt tempo
- Bra takt
- Säker
- Stora rörelser
- Bra sväv
- Vägvinande

Nackdelar

- Tampofattigt
- Osäker
- Tydlig fyrtakt
- Korta steg
- Växlar
- Slår upp
- Saknar sväv

Galopp

- Sakta galopp är tretaktig gångart med sväv
- Ökad galopp är fyrtaktig gångart med sväv
- Kan vara antingen vänster eller höger galopp
 - Beroende på vilket bakben lämnar marken sist innan svävmomentet
 - Om vänster framben lämnar marken sist är det vänster galopp => Hästen lyfter då även vänster framben högre

Galopp

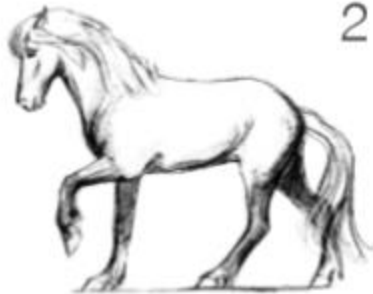
- Fotförflyttning i sakta höger galopp är:
 - Vänster bak - höger bak och vänster fram samtidigt - höger fram - sväv
- Om diagonalen inte rör sig koordinerat är galoppen fyrtaktig
 - Passtakt: Frambenet landar före bakbenet
 - Bakdelen lämnar inte marken: Bakbenet landar före frambenet
 - Hästen kan ha höga rörelser i fram men saknar sväv ändå.

Sakta galopp

- Tretakt => Diagonalt fram- och bakben landar samtidigt (moment 2)
- Ett till tre ben i marken samtidigt

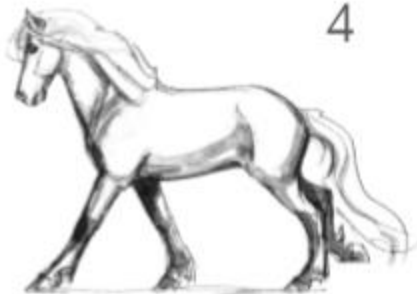
1

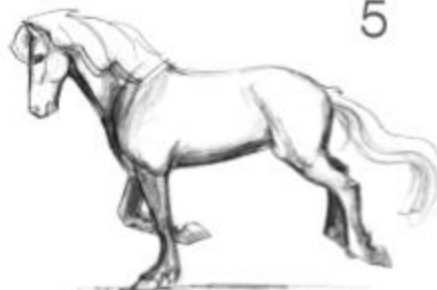
2

3

4

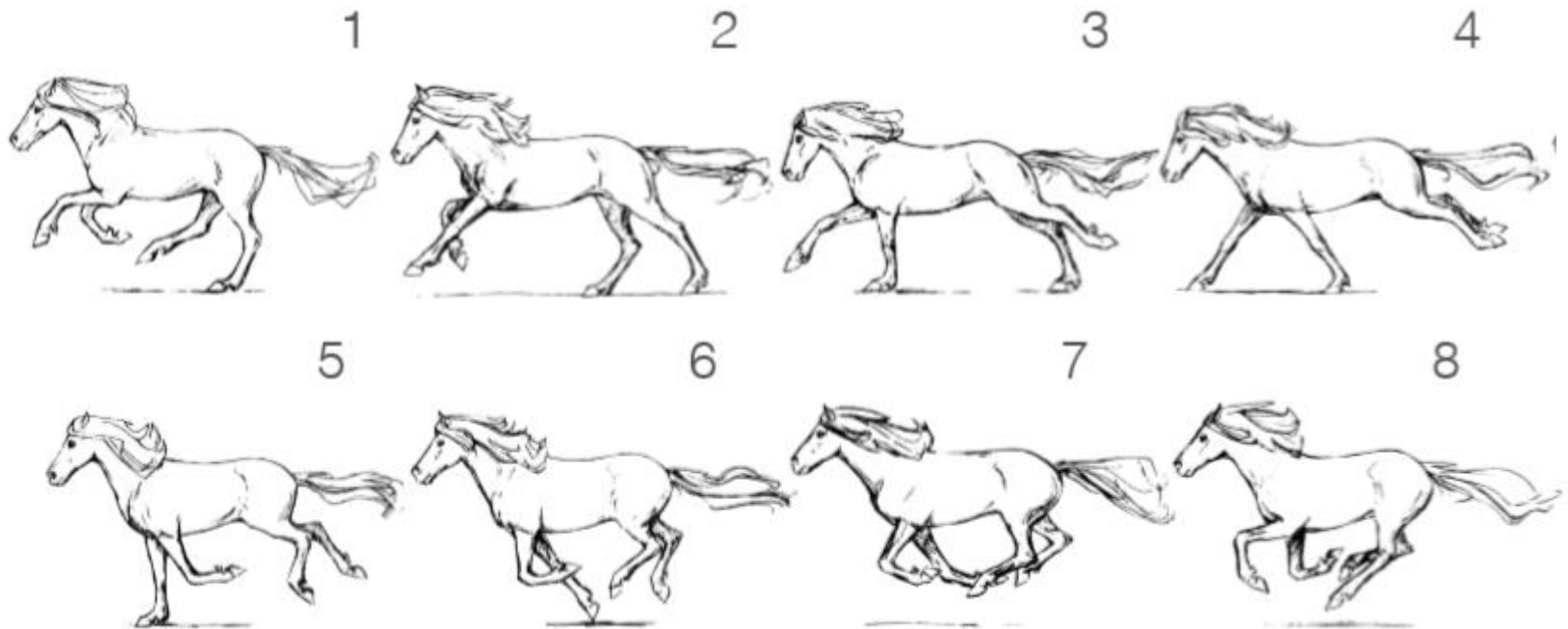
5

6

Ökad galopp

- Fyrtakt => Bakben landar före diagonalt framben (moment 2 och 3)
- Ett till två ben i marken samtidigt

Önskvärd kroppsfunktion – Sakta galopp

- Hästen rör sig med lätta, smidiga och välbalanserade rörelser
- Hästen har lång överlinje och sänker korset
- Bakbenen är längre tid i marken än frambenen
- Framdelens rörelser är höga, lätta och otvingade
- Gångarten har tydligt svävmoment och tretakt

Framtung / styva bakben

Tung / fyrtaktig

Sakta galopp

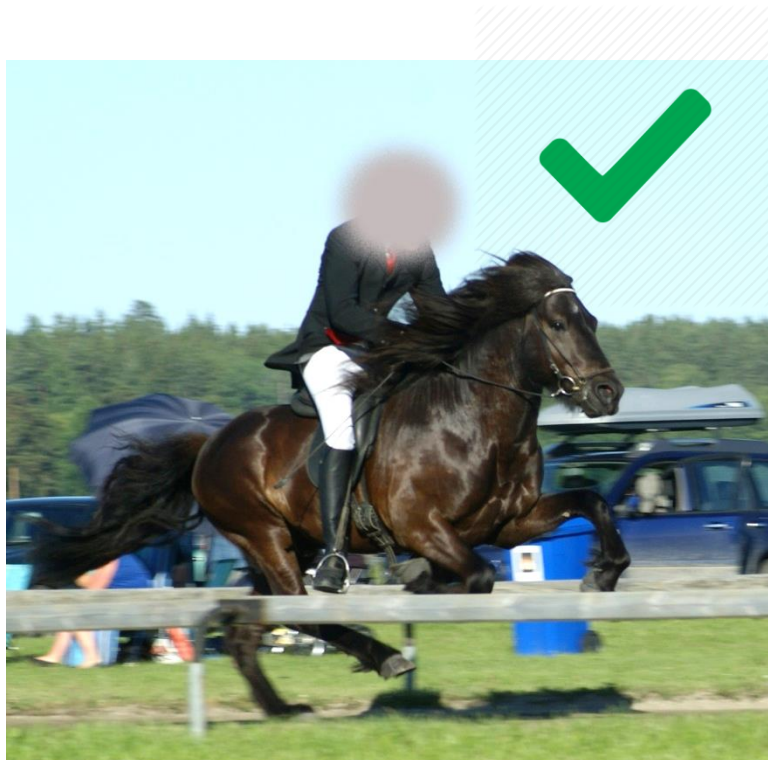
- **Visning av sakta galopp (30 – 50 meter):**
 - Korrekt tempo, framför domarna
- Poängen för sakta galopp väger inte in i totalpoängen
- Från och med poängen 8,5 för galopp får det inte skilja mera än 1,0 mellan galopp och sakta galopp
 - För att få 8,5 för galopp måste sakta galopp vara minst 7,5 osv.
- Högsta möjliga poäng för galopp om sakta galopp visas inte är 8,0
- Högsta möjliga poäng för galopp är 8,0 om endast sakta galopp visas
- **Öppen bedömning:**
 - För att få höjning av poäng för galopp över 8,5 måste alla tempon visas

Sakta galopp

- I sakta galopp ska hästen:
 - Ha tydlig tretakt, vara välbalanserad, bra påskjut med bakbenen och lätt framdel (lyfter upp manken)
- I sakta galopp ska hästen inte:
 - Vara fyrtaktig, sakna sväv eller vara framtung

Önskvärd kroppsfunction – Ökad galopp

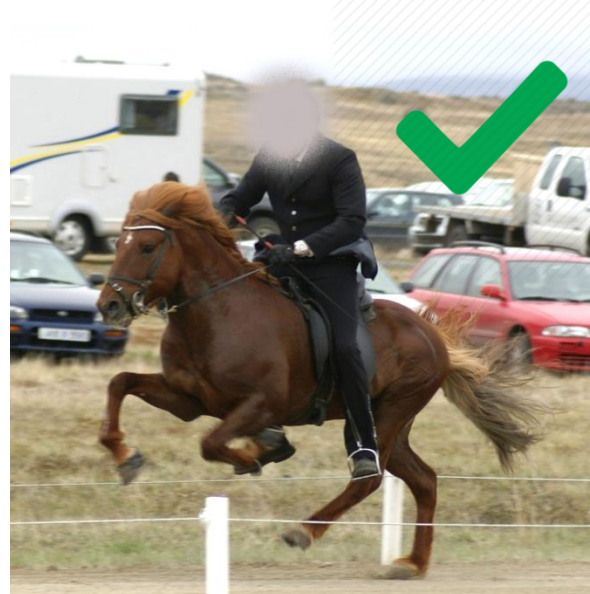
- Ökad galopp ska vara kraftfull gångart i högt tempo med bra steglängd
- Hästen ska lyfta upp framdelen / manken
- Rörelserna blir som dragspel
 - Hästen drar ihop sig för att sedan skjuta ifrån och sträcka ut
- Tydligt svävmoment

Tung galopp / svagt sväv

Korsgalopp

Galopp väger 4,5% av totalpoängen

Fördelar

- Bra tempo
- Bra sträck
- Bra sväv
- Bra aktion
- Bra takt

Nackdelar

- Korsgalopp
- Tung
- Saknar sväv
- Tempofattigt
- Växlar

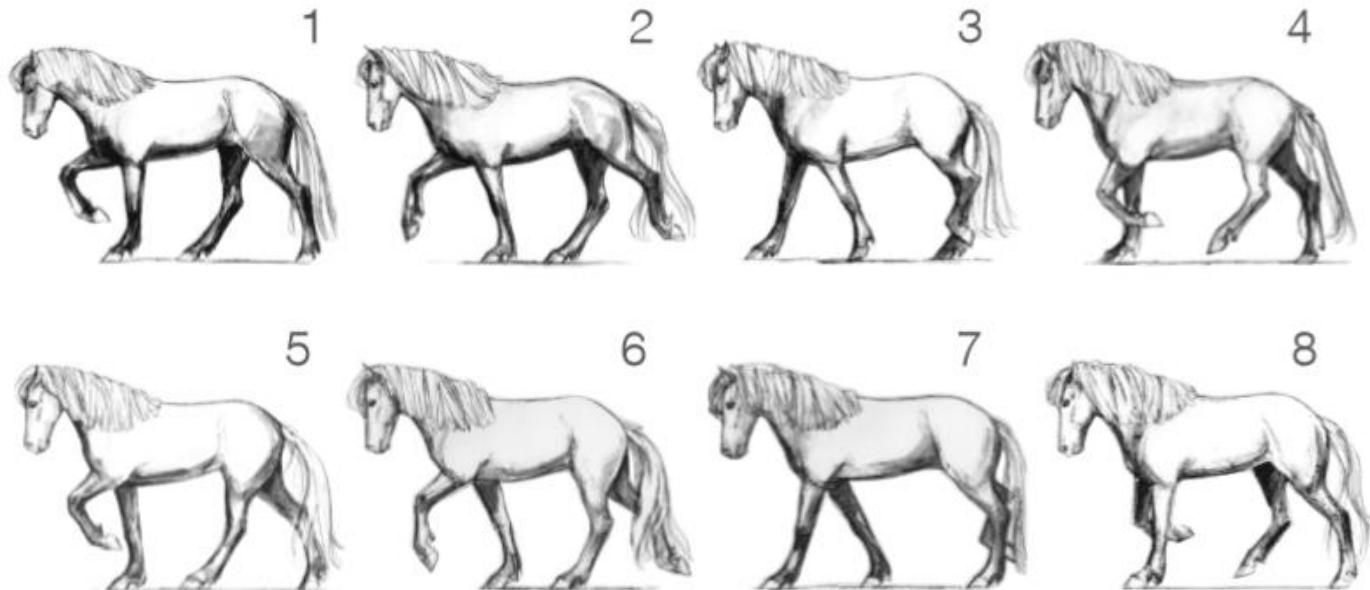
Korsgalopp

- I korsgalopp landar lateralt fram- och bakben samtidigt istället för diagonalt
 - Häste är inte i samma galopp i fram och i bak
 - T.ex. vänster galopp i fram och höger i bak
- Om hästen endast visar korsgalopp får den poängen 5,0 för galopp
- Om hästen växlar till galopp under streckan är max poäng 7,0

Skritt

- Skritt är fyrtaktig gångart, utan sväv
- Jämn takt => lika lång tid mellan benens landning
- Fotförflyttning är:
 - Höger bak - höger fram - vänster bak - vänster fram

Önskvärd kroppsfunktion - skritt

- I skritt går hästen i rask, jämn och ren takt
- Långa steg
- Hästens hals gungar upp och ner i jämn takt
- Rygggraden är spänstig, men inte spänd
- Rörelserna flödar oförhindrat genom hästens bål
- Ledig svansföring

Skritt väger 4% av totalpoängen

Fördelar

- Bra takt
- Energisk
- Vägvinande

Nackdelar

- Ojämn takt
- Korta steg
- Energifattig
- Överilad
- Passtakt
- Travtakt

Spirit

- Avser både hästens samarbetsvilja och framåtbjudning
- För att hästens fördelar som ridhäst ska kunna utnyttjas på bästa sätt måste det finnas både bra samarbetsvilja och framåtbjudning!
- Poängen beskriver hur lätt det är att ta fram hästens kvaliteter

Spirit

- Hästen ska visa bra framåtbjudning, lätthet och kraft. Den ska vara samarbetsvillig och alltid redo att svara på ryttarens signaler.
- Hästen ska inte vara lat eller slö, istadig, spänd eller fräck

Spirit väger 9% av totalpoängen

Fördelar

- Mycket arbetsvillig
- Mycket framåtbedjudning
- Bra framåtbedjudning
- Samarbetsvillig
- Vaken
- Positiv

Nackdelar

- Lat
- Utan kontroll
- Spänd
- Fräck
- Kall
- Envis
- Nervös
- Slö
- Ej samarbetsvillig
- Ingen framåtbedjudning

Helhetsintryck

- Samlad beskrivning av hästens kroppsfunktion och utstrålning under hela visningen
- Hästen ska vara:
 - Resning och hållning i relation till gångart och tempo, men alltid med stark överlinje. Rörelserna ska vara lätta, smidiga och fjädrande.
- Hästen ska inte:
 - Vara lågrest, skev eller med svag överlinje, låg benaktion, tunga rörelser eller styva.

Helhetsintryck väger 10% av totalpoängen

Fördelar

- Uttrycksfull
- Välrest
- Bra hållning
- Mycket aktion
- Vacker svansföring

Nackdelar

- Lågrest
- Lång form
- För hög form
- Bristfällig aktion
- Skev
- Slår med svansen